

ЗОРНАЯ ПАЗМА

I.

Мой родны кут, як ты мне мілы...
Якуб КОЛАС.

Светла. Птушынай радні адгалоскі.
Травы ў празорай расе.
Як скарачаецца шлях мой у вёску!—
Нібыта вецер на крылах нясе.
Што там сягоння ў сусвеце і ў свеце:
Войны? Радзіны? Салют?
Сэрцу збалеламу ёсьць на прыкмеце
Белабразовы кут.
Шчодра ў баронзы засыпаны зёрны.
Вечнасць пульсует быстрой.
Я развінаю дасвецце.

А зоры—

Кожная!—ветлай сястрой.
Вокнаў ліштва і вортадаў узоры,—
Край на умельцаў багат.
Свецяць на хатах фанерныя зоры—
Души Айчынных салдат.
У гэтай зямной і зляней купелі,
Дзе і зажорка да сонейка мкне,
Татачка,

нагаварыцца не ўспел!

З помніка ты усміхашся мне.
Полем сівых пераплак і бою
Ходзіць балоча — ахойны твой цень,
Толькі душа скаланецца ад болю:
Жыта на мінах дагэтуль расце!
Дзяятлік-урач і вавёрачка рыхая,
Вецер гаркавы, як пах буюкоў,
Можа,

хоць тут ані згадкі пра хіжасць
І дэмагогію спрытных дзялякоў...
Зоры лясныя і зоры азёрныя!
Цягнецца ў неба любові вярста.
Сына вязу, каб спрадвечнае, чорнае
Працы, як дзед яго, мужна спытаў.
Сцежка ў маленства віруе, вяртаецца
Між курганоў і шчымлівых бяроз.
Усё, што забылася—устасінаеца
І адгукаеца ў сэрцы да слёз.
Цёплымі промнямі дзень запарушаны.
Чуйнай зязюляй-аклікнецца бор.

...Сад мой дзіцячы—калючая груша,
Бабка Луцэя ды сіні прастор.
Пахне аерам на сёмуху ў хаце,
Ранан стрыжкі растрыкованы стрыж.
Будзіць на золку, шкадуючы, маці:
«Ягады, дзетка, няўгадкі праспіш!»
Першым сярпачкам парэзаны пальцы,
(Доўга той боль заглушыць не змагу!)
Жартачкі горкія: шустрыя мальцы
У інваліда сцягнулі «нагу».

Думаю, як жа ён будзе, збалелы?
Стане я потым ступаць на зямлю?
Толькі смяеца баец асівелі:
«Лепшую здзітра, паганцы, зраблю!»
Нібы снапкі на падлозе паснулі
Дзеци,

хоць стол іхні—гол, як сакол.
Пяцера сірат у цёткі Настулі,
Цёткі Настулі—жніварка і вол.
Ды не сумуюць панікія вяскоўцы:
Ў кожнага, нібы жар-птушка ў души,
Чвец?—съплецца рэхам па вёсцы
Грайка-гармонік, хоць іскры туши:
Хлопцы ўсе гуляць ідуць,
А мне нечага абуць:
Лапці новыя згарэлі
І страхоўкі не даюць.

...Што ж там сягоння ў сусвеце і ў свеце?
Кожная болька—радня.
Новыя зрухі пайшлі ў сельсавеце,
Хоце і Загрэзіна ў ім старшыня.
Час расхінае мядрэжы і межы,
Мае празорцаў сваіх, дактароў.
Выраслі новыя ў вёсцы катэджы
Заміж былых агароджаў-двароў.
Шыферам новая вёска накрыта,
Мудрым нашчадкам спяваць ды расці..
З гускамі век дажывае Харыта,
Ў дом саставрэлых не хоча ісці.
Скажа паштарка мне ў ціхім дакоры,
Нібы прад'явіць віну:
«Дзеци рассыпаны, нібыта зоры,
Згоркне — на неба зірну».
Дзеци цярплюва маці-прыроды—
Лёгкія мроі, нязбытныя сны,—
Хто нам пасведчанні жывёлаводаў
Выдаў за клас выпускны?

Ах, як разбегліся ўсе адмыслы слова
Як найхутчэй з-пад бацькоўскіх апек!
Любім на словах. Бунтуем на словах.
І словасловім праграмны наш век.
Цывілізацыі зорная з'ява
З векам раскошным ідзе неўпапад.
Грунула ў сэрца глухая аў'ява
На замяшэнне вакантных «пасад»:

1. Старшыні (убытчнага калгаса)
2. Вартайніка жывёлагадоўчай фермы—
(хоць бы на час ацёлу кароў)
3. Клубнага работніка (які б разбіраўся
не толькі ў замежкім рэпертуары)
4. Прадаца сельмага (які б падманіваў
пакупнікоў не больш хаяць б чым на
1—2 кап.)
5. Конюха (які шануе жывёлу не менш,

чым уласны аўтамабіль)

6. Механізатараў (6 чал.)
7. Даляр (8 чал.)
8. Даглядчыкай цялят (4 чал.)
9.

Прагне зямелька пляча абароннага,
Просіць за бульбу, за лён і траву.
Грэшна вініць мне кагосьці старонняга,
Бо і сама без выгод не жыву.
Сэрца ў бянтэжным адчай зайшлося.
(Мушу радкі прыгадаць!)

Толькі Анткем майм і Антосям
Часу нямашка чытаць.
Маміна доля з вайны калядует,
Але ні разу не ўчула я ўхсліп.
Думная, чыстасардзчна бядуе:
«Высых калодзеж, хоць жыта насып!»
Губы апёкши на малаца,
Мовіць сівы засмучоны дарайца:
«Бусел—ці чулі?—палаю на зайца!

Скончыўся жабін канцэрт.
А то дажджы, як з вядра. Недарод.
Засуха б'е па прагнозах зачаста.
Мала цяпер хадакоў у народ,
Болей цяпер хадуной у начальстві.

Свеце мой гостры, адчужканы, блізкі—
Бура з зецішкам і з полыменем лёд.
А у канторы—прыпіскі, адпіскі,—
Трэці бухгалтар змяніўся за год.
Вучаша сардзчнасці кнігі, экраны,
Ды не знікаюць паклён і падмэн.
Горка: канаюць вайны ветэранны
Часта зусім не ад вогненных ран.
Льецца ялей, як вадзіца праз рэшата,
Век папяровы: «прадаць—купіць».
А ці пазытыва сумленне дарэшты,
А ці дзяржава скрозь пальцы

глядзіць?

Іншыя, звышвыкшталтоныя цацы
Уежна ядуць, але долю клянучы:
(Не паспяваюць за модай угнацца!)

Не паспяваюць даяркі заснучы.
Сіла зямлі—мнагадзетная маці
Не паспяваюць прыбранцы-згатаваць;
Не паспявае спартыўная браціца
На чамаданах наклайкі мянічы.
Браты адзежына мокні ў саларцы,
Слушна дапёк мяне, негаваркі:
«Дайце належную ўвагу даярцы!—
Хай пачакае там пэцкаль які!»
Блізенцы сядзэм, сялянкі і дамы,—
Зблізіцца, ох, як пары,
Можа, таму, што гадамі-радамі
Людзі счакаліся Гаспадара!

Рукі да рук—як нястомныя красны.
Здолеем выткакі наш лёс.
Час высакосны і боль высакосны
Ў свеце вяенны пагроз.
Маці-крайна! Краю мой мілы:
Брату паможаш, сам не з'яся.

..Бачыш, сыночак, дзве свежых магілы?
Дык папасі ты і за Гаўрылу,
За Міканора кароў папасі!

Жэўжык мой лёгкі, як вецер у жыце,
Светлай прыроды забава—хлапчук,
Дроў насячы сірацелай Харыце,
Каб гартаўаўся надзейны плячук.
Мо па-жаночы прашу цябе слёзна,
Але хачу, каб запомніў урок:
Заўтра любіць—памагаць будзе позна,
Людзі, як зоркі, згасаюць, сынок.
З веку іконнага аж да нейтроннага
Нашага смутку не гасне імша.
Сыне,

ў халёнага, хамелеоннага,
Прыстасаванага і не юльёнага
Ў нашу зямлю — не ўздыгнє душа.

Круціцца, нібыта жорны, планета.
Смерці змяячай зацята пятля.
Плуг аратая і ліру пазта
Ты уздымі над сабою, зямля!
Крышыцца, нібыта жорны, планета,
Людства гудзе, нібы плочы з вулля.
Покуль не чорныя воблакі—светла!
Светла, пакуль зеляннее зямля.
Светла ад латаці ў завадзі зброснелай.
Коні шукаюць ракі.
Крылы ў адных развінулі нябесах
Ястрабы і жаўрукі.
Край нездарма сінявокім завеца—
Сіне і светла душы.
Выпяўлі з нораў на сонцы пагрэцца
Яшчары і мурасы.
Сонечна. Светлараскрылены. Весне.
Ранак. І ранне жыцця.
Чую! Не змоўляя радзімая песня—
Спейна жанчына люляе дзіця.
Буслікаў светлых крыляе дружына.
Вецер гуллівы сядлае каня.
Да вадапою знёмаі сцяжынай
Ціха ласіха вядзе ласяня.
Мілы мой сын, залатая малечка,—
Почыркам яснымі пішы!

Сілай адной знітаваны навечна
Прашчуры і мурасы.

II.

Зорка Венера ўзыўшла над зямлёю...
Максім БАГДАНОВІЧ.

Вось і з дарогі. А скруха—з парогу
(Бы не ішла, неадчэпная, ўслед!):
«Выкліце «хуткую,—мне,—дапамогу»,—
Просіць мяне захварэлы сусед.
«Выклічу, як жа! А вы паляжыце».
(Цяжка і стомлена дыхае ён.)
Выкліча хто «дапамогу» Харыце?—
Там жа, на вёску, ёздіц тэлефон!
Вось і урач найвышыншага класу.
Сорак хвілін у змаганні за лёс.
(Выкліча хто «дапамогу» калгасу:
Жыта палегла і вымак авёс!)

Думна і гэтак трывожна на свеце,
Нібы лістку на спусцелым галлі.
Бомбы падперлі дыханне планете;